
Egy kisebbségi szobor talapzatára*

Darkó István (1900-1972)

* In. *Albumlapok Pósa Lajosnak* (158-159. p.)
Siker^x Kiadó, Budapest, 2014.

Az általános európai lehangoltság borús napjainban kétszeres öröm a nap krónikásának olyan magyar ünnepnapot följegyezni, amilyen a sztrégovai és nemesradnóti kegyeletünnep volt. Véletlen, hogy e két megemlékezés időben egybeesett, de a Palócföld eme két nagy fiának elevenedő emléke így egymás mellett különös fényvel és erővel emelkedik számunkra e borús háttérből. Véletlen a legnagyobb magyar bölcselő költőnek és a gyermekversikék legmelegebb szívű rigmurgyártójának összetalálkozása az időben, de a nagy bölcselő és a kis rímköltő alakja beszédesen mutatja, hogy az alkotóerőnek mily széles skáláját tudta kiteremteni magából az a nemes palóc-magyar törzs, mely Balassától Madáchig évszázadok óta annyi szellemóriást adott a magyar kultúrának. Értékben távol eső két halott találkozik az időben és a magyar nép tudatában, de mindkettő csodálatosan élő, eleven, drága, világító valósága és kinyilatkoztatása a palóc-magyar néptörzs életre termettségének, életakarásának, elhivatottságának.

Az egyik halott költő csodálatos új életre támasztásának éppen a legutolsó hónapokban voltunk a szemtanúi. Madách műve a világirodalom legelső rendű klasszikus alkotásai közé tartozott eddig

is, de a világ csak most, amikor *Az ember tragédiája* a német szó táltos szárnyain nyomult be Nyugatra, kezd teljesen ráésmélni, hogy kije volt a magyarságnak és az egész emberiségnek a sztrigoi magány kallódó szellemóriása. A Goethe-epigoniaság, a Faust-utánzás olcsó rágalmát diadalmasan legyőzte, és az „Ér mellől” indulva, befutott a halhatatlanság „nagy óceánjába”. A Palócföld őbenne érte el a legmagasabb szellemi kiteljesedését, az alkotás halhatatlan világirodalmi rangját. Madách világirodalmi reneszánsza ragyogó visszfényt vet nemzetére is. A nemzeti kegyelet ezért emelte ki hamvait a porladó fakoporsóból. Azért, hogy majd szellemének halhatatlanságához méltó mauzóleumot emelhessen földi maradványai fölé.

A másik halott költő a költészet legprimitívebb föladatait kereste egész életében. Magyar rigmusokat, a magyar nyelv gyermekien egyszerű csengő-bongó rímzenéjét kereste a legkisebb igényű olvasóközönség, a gyermekhad számára. Amit alkotott, nem lépi át a gyermeki képzelet és szívet mozgató és nemesítő ifjúsági, helyesebben dajkaköltészet kereteit, az óvodás kis magyaroknak volt a költője. Csak ebben a kis körben mozgott, de itt aztán halála után is, a mai napig is él, elévülhetetlenül él az, amit alkotott. Ifjú ajkakon és ifjú szívekben él, a legapróbb magyar fiókat első dalra tanító Pósa bácsi. A legigénytelenebb költői műfaj volt a kedvence, de klasszikusa lett ennek a műfajnak. Az ő csengő-bongó rímeiben a szülőanya és a szülőföld iránti odaadó gyermeki szeretet, a csírázó nemzeti érzés, az emberi jóság és az Istenhez való tartozás első kopogtató megérzéseit kapják meg a legapróbb kis magyarok. Életderűt, magabizást, magyar önbizalmat. Több volt, mint rímfaragó, mert költő volt, és több volt, mint költő, mert nemzetnevelő volt. És ma is az. A szobra is oda való, ahol emelték, ki a falura, a szülőföldre, ahol a legközelebb van a gyermekhez és a gyermeklelkű néphez.

Halhatatlan szellemszóval szól hozzánk a porai-ból megelemedő két palócföldi költő. Az egyik, a nagy szellemóriás arra tanít, hogy legyünk világ-

polgárok, európeerek, az emberiség és emberieség zászlóvivői, hogy büszke magyarok lehessünk, a másik, a kis népnevelő odavezet minket a népi és nemzeti kultúra édes anyatejéhez, az anyanyelv szeretetéhez, a fajszeretethez, a magyar önérzethez, hogy jobb magyarságunkon keresztül jobb emberek lehessünk. A két halott költő optimizmust, önbizalmat hirdet. Véréinkből való véreink. Palóc véreink, amelyből Madáchok és Pósák sarjadznak, nem korcsosulhat el. Népi öntudatunk és magyar rangunk tudata az idők sodrával nem homályosulhat el bennünk. Ellenkezőleg: népi őserőnk megújódását példázzák halhatatlan emlékü testvéreink.

Mind a két országos kegyeletünnepe falun volt. A falu jelenti számunkra a megújódást.

Az egyik helyen mauzóleum fog emelkedni. A másik helyen már új magyar szobor jelzi kisebbségi életünk emelkedését és erkölcsi erőink gyarapodását. Tizenöt év óta az első magyar kisebbségi szobor. A saját erőnkéből. Ez a szobor kisebbségi képünk megújódó életigenlését, regenerálódó életerejét mintázza. Fokozottabb öntudattal és büszkeséggel tekintünk népünk halhatatlanjaira. De még boldogabb tudatot jelentsen számunkra az, hogy palóc népünk nem azért halhatatlan, mert ilyen fiai vannak, hanem azért, mert megörökösödhetetlen ősegeszség és életképesség van benne.

(*Prágai Magyar Hírlap, 1934. július 5.*)**

A szerkesztő (KMJ) jegyzete:

** Darkó István a Prágai Magyar Hírlap júl. 4-i számában *Magyar optimizmust hirdet Nemesradnót terén Pósa Lajosnak, a „legkisebb” magyarok nagy költőjének szobra* c. tudósításában beszámolt a Pósa-szobor leleplezési ünnepségeiről; bemutatta Radnót népét, s kiemelte, hogy az esemény a tanítók ünnepe is. „Büszkeséggel tölthet el mindnyájunkat – írta –, hogy miként Erdély gyermekeink másik nagy tanítóját, Benedek Eleket adta az összmagyarságnak, úgy adta Gömör vidéke az egész magyarságnak Pósa Lajost.”